

KURJER LITTEWSKI

w WILNIE dnia 3. Czerwca V. S. ROKU 1808.

S. PETERSBURG VS. d. 22 Maia. Admirals Rossyiski Bodisko wyszedłszy pod żagle z Lipawy, opanował wyspę Szwedzką Gothland na środku prawie morza Bałtyckiego leżącą, która 33 t. mieszkańców liczyła. Wyprawa skutek pomyślny wzięła d. 10 kwietnia, poddało się wszystko zwycięskiej bronii bez najmniejszego odporu. Zostawało pragnąć, ażeby ta zdobycz nowa z wielu względów bardzo ważna, utrzymaną została, do czego trzy tygodniowe bawienie się na wyspie wojsk Rossyiskich wielką nadzieję czyniło. Lecz d. 8 Maia od kommanderującego wyprawą Gothlandzką Kontr Admirala Bodisko przysłała wiadomość, iż nieprzyjaciel w siłach przewyższających przymusił jego do ustąpienia z pomienioney wyspy. Rzeczne szczegóły tego przypadku następujące były.

D. 3 Maia o godzinie z rana 10 stanął w mieście stołecznem Wisby przed Kontr Admiralem Rossyiskim Szwedzki Major Julea przysłany dla umówienia się z pismem od Szwedzkiego Kontr Admirala Cederstrom, który iak w tém piśmie wyrażono, i zapewniał Szwedzki Officyer, przybył pod Gothland z 5 okrętami liniowemi, z 1 fregatą, 3 korwetami, liczną artylleryą i t. żołnierzami lądowymi. Julea przekładał Kontr Admiralowi Bodisko potrzebę opuszczenia wyspy, ponieważ zprzeciwianie się tak górującej potędze byłoby nadaremne, bez inney korzyści prócz niepotrzebnej krwi rozlewu. Wodz Rossyiski zwołał radę wojskową, na mocy postanowienia której ustąpił z Gothland d. 6 Maia, i na okrętach swoich z dywizją wojsk iemu poruczoną odpłynął do Rossyiskich granic.

Taki postępek Kontr Admirala Bodisko nie mógł nie przynieść nieukontentowania J. J. Mci. Cpanowawszy wyspę Gothland d. 10 kwietnia, a zatem bawiąc w niej więcej 3 tygodni, miał czas Kontr Admirals obracć wygodne stanowisko i one zmocnić; to czyniąc przy znaiomey odwadze i stałości żołnierza Rossyiskiego, winien był uczynić wszystkie daremne usiłowania Szwedów, chociażby dwakroć od wydziału naszego liczniejszych, albo przynajmniej przymusić nieprzyjaciół do większych ofiar. Nadto ieszcze zdawało się rzeczą do wiary niepodobną, żeby Szwedzi na 5 okrętach liniowych przywieść mogli tak znaczną lądowych żołnierzów dywizją, iaka przy Admirale Cederstrom znajdować się miała. To powątpiewanie jest tém bardziej gruntowne, iż wodz Rossyiski, iak pokazuje się z rzeczy samey, nie mając żadney prawie godney wiary wiadomości o prawdziwey liczbie nieprzyjaciół, iak widać daremnie uwierzył wszystkiemu co ze strony nieprzyjacielskiej powiedziano.

Postępek Kontr Admirala Bodisko tém bardziej jest niespodziany, że przez czas trzy tygodniowego bawienia się na wyspie, mógł sam siebie przekonać, podobno jest albo nie utrzymać się w Gothland, jeżeli przyidzie nieprzyjaciel, którego rzeczywiście oczekiwać należało; uznawszy zaś ostatecznie niepodobienstwo dania odporu, powinien był odpłynąć ztamtąd na własnych statkach zabrawszy w zdobycz wszystko cokolwiek można było zabrać i warte było zabrania, nie dając czasu Szwedom do ataku; na ten koniec potrzebne miał z sobą okręta. Z tych uwag J. J. Mość uznając postępek Kontr Admirala Bodisko nieodpowiedni prawidłom, iakich trzymać się powinien waleczny Officyer, rozkazał sądzić onego iak naysciśle; i na ten koniec ustanowiona jest osobna kommissya; co nizeli nastąpi, Kontr Admirals i wszyscy Officyerowie starsi, którzy z nim wchodzili do rady wojenney na wyspie Gothland są aresztowani.

Dalsze czynności wojsk Rossyiskich w Szwedzkiej Finlandyi. D. 26 Marca donosił GŁ. Tuczkow, że zmierzał do Uleaborga; GM. Bułatow znajdował się w Alapitkar. Półki będące pod kommandą GM. Tuczkowa tak rozłożono. Wilmanstrandzki półk z kozakami i artylleryą w Oknes; Brzeski w Poio i Koris; 30 strzelecki w Tektam i miejscach przyległych. X. Bagration przesłał głównie kommanderującemu pismo przyslane do Półkownika Kulniewa od wojsk Szwedzkich; nieprzyjaciel zgadzał się na złożenie bronii, lecz ponieważ ta propozycja w sobie zawierała rozmaite żądania, którym uczynić zadość nie podobno było, przeto G. Buxhewden na ten koniec ułożył inne warunki, i wysłał do G. Raiewskiego Konsyliarza Huberg; X. Bagrationowi zalecił, jeżeli pozwolą okoliczności postępować dalej z przednią strażą, ażeby rzecz przywiódł do końca pomyślnego.

D. 27 o godzinie 9 z rana po zawartej umowie poddana bronii Rossyiskiej twierdza Longern, która własną siłą swoją, i przez wsparcie od innych fortyfikacyi miana była za niedostępną; tę więc zaięły wojska nasze; do tey wkraczając iako do przedmurza całego Sweaborga, wojska radością napełnione zostały przeczuwając blizkie onego zaięcie. W Longern znaleziono armat 72, kul tysiąc. Do Helsingfors przyprowadzono z Petersburga 5 pudow miedzianych mozdżerze, 2 pudowe żelazne z Schwartholmu.

D. 28 rano wojska Rossyiskie wkroczyły do twierdzy Wester Swarto i Lowe oddanych w zakład rzetelnego dotrzymania zawieszoney bronii. Tu nieprzyjaciel zostawił wielki szpital, który

według umowy miał na miejscu być bez żadnych odmian. Armat znaleźliśmy 87, ładunków 621, kul 2 t. Z 21 dywizyi doniesiono, że nieprzyjaciel ścigany od Półkownika Kulniewa stanął d. 21 w Karleby, jazda nasza dognawszy Szwedów przy tém miejscu na pikiety uderzyła, zepędziła one, i przymusiła całą straż tylną ustępować do Karleby. Rossyanie wpadłszy do wsi poymali kilku strzelców, i nieustanną czyniąc gonitwę zatrzymali nieprzyjaciół do dnia drugiego; wtenczas Maior Silin nadciągnął z posiłkiem jazdy i strzelców; dopiero połączeni Rossyanie szli na przód zmierzając do Karleby.

D. 29 Woyska nasze wkraczą do twierdzy Oster Lilla Swarto oddaney w zakład mocą podpisanego zawieszenia broni; tu znaleziono armat i moździerzdów 63, ładunków 568, kul 24 t. bomb 5890; dział we wszystkich 4 twierdzach wzięliśmy ogółem 209. Ta twierdza od głównej nie leży daley nad strzał z pistoletu; przeto żołnierze z obu stron straż trzymający tak zbliżyli się do siebie, iż wygodnie rozmawiać mogli. GL. Kamiński korzystając z mocnego jeszcze lodu armaty w batteryach odmienił; batterye Nro 2 i 3 na przygórku Helsingnezet zniszczone po zajęciu twierdzy Langest. Gdy już zaieliśmy 4 twierdze, i zawieszenie broni stało; GL Kamiński straż przybliżył do twierdzy na 2 strzały karabinowe, ażeby garnizon Sweaborgski umieszczony w kazematkach wilgotnych, przy umniejszonej codzien żywności, iak najbardziej zcisnąć, i przeciw onemu sposobności dostania rzeczy potrzebnych. Reszta później.

BAYONNE d. 11 Maia. Traktat niedawno zawarty u nas między Imperatorem Napoleonem i Królem Karolem, do którego przystąpił X. Asturyi z Infantami Karolem, Franciszkiem, Antonim, umarza niezgodę w Hiszpanii panującą; warunki niewiadome, i przed komunikacją Senatowi czynić się powinna z prawa nie będą ogłoszone. Odezwy niżej położone Króla Karola rzecz objaśniają. Tymczasem Hiszpański Monarcha z małżonką, corką Etruryi Królową, i synem Franciszkiem iutro wyjeżdżają do Bordeaux, z kąd na Fontainebleau udać się mają do Compiègne; tu podobno Król Karol na zawsze mieszkać będzie. X. Asturyi z Infantami Karolem i Antonim iutro także iadą do Bordeaux, z kąd przez Valencay pospieszą do Navarre zamku niegdyś upodobanego Henrykowi 4 w Normandyi blisko Evreux. Słychać że Napoleon wezwał bardzo wielu Hiszpanów znaczniejszych do Bayonne, gdzie z niemi ważną radę chce odprawić; ta zatrudni się na przód urządzeniem sukcesyi tronu, daley pisać będzie ustawy zciągające się do polepszenia administracyi wewnętrznej obywatelom pożądane. Zupelna spokojność panuje w tym kraju.

Odezwy Hiszpańskiego Monarchy są następującej osnowy; pierwsza do rady najwyższej. Osądziłem za rzecz przyzwoitą, powiada, siłę całego Królestwa iednej ręce powierzyć, ażeby zachować mogła bezpieczeństwo, własność, i spokojność obywatelską od nieprzyjaciół domowych

i zewnętrznych; przeto wyznaczam GL. Królestwa W. X. Berg i Clivii, wodza armii Francuzkiej, rozkazując radzie Castilijskiej G. Kapitanom i Gubernatorom prowincyi naszych, ażeby rozkazom iego posłusznymi byli. W. X. przydować będzie w radzie najwyższej, Junte. W Bayonne d. 4 Maia.

Odezwa druga do całej Hiszpanii. Ludzie chytry obłąkać chcieli, powiada, wierne poddaństwo; zamiar ich był uzbroić ręce wasze przeciw armiom Francuzkim, te nawzajem przeciw ludowi Hiszpańskiemu. Rabunek całego kraju, rozliczne kłeski ztąd wyniknąć miały. Dotądżycie duch buntowniczy, którego skutki okropne tak boleśnie uczułem niedawno. W niebezpiecznych okolicznościach zostając, staram się zrobić umowę z Monarchą Francuzkim, dla dobra i szczęśliwości waszej; lecz nieprzyjaciółom nie wiercie. Kto Hiszpanów przeciwko Francuzom zapala, krwi waszej pragnie; przeciwnicy nasi, agenci Angielscy zają sobie dziś pracę, ażeby Monarchią przywiedli o utratę zamorskich osad, niezgodę w prowincyach rozsiewając, która gdy się raz wkoźni, przez lat wiele oyczyznę nieszczęśliwą zamieszaniem napełniać będzie. Wiercie przeto moiemu doświadczeniu, i bądźcie posłuszni tey władzy, którą od Boga i moich przodków wzięłem; idźcie za przykładem Króla waszego, i pomyślcie że w dzisiejszym stanie iedyna dla nas nadzieja, pomyślności i wybawienia jest w przyiaźni Imperatora zprzymierzeńca. W Bayonne d. 4 Maia.

Odezwa trzecia do najwyższej rady Castilijskiej i Trybunału Inkwizycyi. W nadzwyczajnych zostając okolicznościach, mówię, chciałem dać nowy dowód przywiązania i miłości ukochanemu poddaństwu, którego uszczęśliwienie było celem iedynym trosk moich w przeciągu całego panowania. Przeto ustąpiłem wszelkie prawa moje do Hiszpanii przyjacielowi i zprzymierzeńcowi naszemu Imperatorowi Francuzkiemu przez traktat zawarty i potwierdzony, warując zupełną całość i udzielnosc tey Monarchii, przy zachowaniu religii świętey, która nie tylko ma zostać panującą, ależ sama iedna w Hiszpanii będzie pozwoloną. Przeto piszemy do was list niniejszy rozkazując ażebyście wolę naszą pełnili, podanym objawili, i wspierali we wszystkiem całą siłą Francuzkiego Monarchę. Okażcie iedność i przyiaźń narodowi zprzymierzonemu, a najbardziej Hiszpani strzeżcie waszego kraju od buntów i rozruchu. Sam przechodząc do nowego stanu poglądać na was będę, i szczęśliwym zostanę słysząc że Hiszpania spokojna jest i szczęśliwa. W Bayonne d. 8 Maia.

Jeszcze przed odebraniem rozkazów Królewskich najwyższa rada Castilijska wydała odezwę do mieszkańców Madritu, chwając ich zachowanie się spokojne podczas wiadomego powstania d. 2 Maia, zalecając ażeby to samo czynili w każdym zdarzeniu, przepisując prawidła sądenia tych, którzy z bronią poymani zostali, obiecując naostatek iako żaden w niczém krzywdzony być nie ma,

owszem prędką sprawiedliwość odbierze i od rządu pomoc. Trybunał zaś Inkwizycyi pisał do urzędów jemu podległych, przekładając niebezpieczne skutki, które wyniknąć mogły dla kraju z powstania gminnego, zapowiadając kary surowe dla złe myślących, i zalecając mianowicie duchowieństwu, ażeby nauką i przykładem prowadzili naród do spokojności i należnego posłuszeństwa prawom.

PARYZ d. 17 Maia. Serce Marszałka Vauban uroczystym obrządkiem zostało przeniesione do kościoła Inwalidów. Pamięć zasług tego rycerza we Francyi nieśmiertelną będzie, który pod panowaniem Ludwika 14 naprawił lub zbudował twierdz 300, 53 oblężenia prowadził.

Garnizon Gibraltarski osadził małą wyspę Pereil do Cesarza Marokańskiego należąca, w ciąsinie blisko Cauty położoną, chcąc przez to Hiszpanom odjąć sposobność odbierania posiłków z Europy; skałę natychmiast utwierdzono, kilka wojennych okrętów robotę zasłaniały. Afrykanie najechnaniem własności swojej obrazeni domagali się prędkiego ustąpienia, grożąc wojną w przeciwnym razie; Anglicy nie chcąc mieć w liczbie nieprzyaciół narodu, który Gibraltarowi dostarcza potrzeby wszelkiej flottom po morzu śródziemnym kładącym, zgodzili się na wszystko, i wyspę Pereil oddać mają wojsku Marokańskiemu. Słychać że w tej mierze Konsul Francuzki uczynił silne i skuteczne przełożenie Cesarzowi.

W porcie Genui spuszczone na wodę okrętowo nowo zbudowany Wroclaw od 74 armat. Neapolitańskim korsarzom powiodło się zabrać niemało kupieckich statków Sycylijskich i Angielskich, co wielu obywateli zachęciło, ażeby swoje kapitały morzu powierzyli, spodziewając się one pomnożyć nieprzyjacielską zdobyczą. U nas do sądów morskich wyszło surowe zalecenie, ażeby w portach przyjmując sprawy korsarskie, najściślej dochodziły, okręta nieprzyjaciółom wydarte czyli rzeczywiście mocą zabrane zostały, albowiem przez nie docieczony rachunek dobrowolnie korsarzom naszym poddane, dla wprowadzenia tym przynajmniej sposobem towarów Angielskich do Europy lądowej. Pisma dziś nasze zaczęły uwielbiać postępek Amerykanów, którzy handlu wszelkiego na czas niezamierzony rzec się woleli, niż statki swoje wystawiać na łup Anglikom, a majątków narażać na potrzebę służenia na flottach Jerzego 3. Dotąd iednak niema pewności, wojnę czyliż pokoy RPta obierze.

Uczniowie szkoły rycerskiej w Metz rozruch gorszący na teatrze uczynili. Napoleon zganiwszy powolność kommandanta, który ich poskromić nie umiał, kazał przestępców aresztować na 2 miesiące; na teatrze nie będą przez rok cały; ieśliby zaś który był nieposłusznym, sądzony będzie według ostrości praw wojskowych, iako w służbie zostający. Niewiadomo z jakich pobudek Anglicy, czego dawniej nie czynili, teraz wielką liczbę statków małych i szpiegów z niemiami na brzeg Francuzki przysłali; podobno nie mając żadnej komunikacyi z Europą wiedzieć chcie-

li, co się dzieje na lądzie; wszystkich odparły baterye i straze nadmorskie.

Marszałek Kellermann został X. Valmy na pamiątkę iż w miejscu tego nazwiska r. 1792 pierwszy dał odpor armii Pruskiej, która przez Champańią do wnętrzney Francyi zmierzała. G. Savary niedawno powróciwszy z Hiszpanii południowej, otrzymał także tytuł X. znaczne dobra, i wielką summę w gotowiznie. Marszałek Bessieres X. został.

WIEDEN d. 25 Maia. Austryacki garnizon w Braunau znacznie powiększony zatrudnia się teraz burzeniem tej twierdzy; wały i bastiony będą prochem wysadzone na powietrze. Wiadomości przychodzące od granic Tureckich są zprzeczne; gdy albowiem iedne dziś mówią o przygotowaniach ogromnych, iakie Porta Ottomańska czynić kazała w całym państwie do obrony; zapewniają drugie, iż te i tym podobne powieści o zgromadzeniu nad Dunajem wojsk niezliczonych, zwołaniu pospolitego ruszenia, ochocie lub opieraniu się Baszów, flott uzbroieniu, należeć powinny do baiek, iakimi pospolicie świat zarzucony bywa. U Serwianów nawet zupełna spokojność kwitnie, słowem Turcy i sąsiedzkie narody czekają, iaki skutek będzie negocyacyi zaczętych.

COPPENHAGA d. 18 Maia. Podróżni z portów Szwedzkich do nas przybyli powiadają, że gdy Król Gustaw Adolf uwiadominy został o poddaniu głównej twierdzy Finlandzkiej Sweaborga, czego nie spodziewał się bynajmniej, ogłosił Officyerów wszystkich którzy do garnizonu należeli od rangi i czci odpadłymi, rozciągając karę do ich familii.

Norwegia zawsze iest celem troskliwości naszej; gdybyśmy posiłek iaki walecznemu i wiernemu narodowi dać mogli, nie lękalibyśmy się zapewne wtargnienia wojsk Szwedzkich, gdyby te nawet wsparte być miały nayliczniejszym żołnierzem Angielskim.

Nie tak przecie komunikacya iest przecięta, żebyśmy czasem nie odbierali doniesień od kommanderujących w tej części państwa Duńskiego; z rapportu X. Krystyana mamy tę pewność, że do d. 10 Maia prócz mniejszych kilku utarczek nic nie stało się godnego uwagi; owszem w dniu pomienionym w okolicach stolicy Christiania wypadły śniegi tak głębokie, iż gdyby nawet wodz Szwedzki G. Armfeldt był w polu zwyciężcą, nie mógłby iednak dalej postępować. Potęgę jego wyrachowano do 16 t. regularnego żołnierza; tę chcąc zmocnić Król Gustaw Adolf miał uczynić odezwę czując do prowincyi Dalecarlii, której mieszkańcy duchem patryotycznym zagrzani dystyngwowali się zawsze między innymi, iak świadczą dzieje narodu Szwedzkiego, naybardziej w trudnych i rozpaczonych okolicznościach oyczyzny pod Gustawem Wazą i oycem Króla dzisiejszego; lecz terazniejsza odezwa miała być oziębła u nich przyjęta.

Czytaliśmy w zagranicznych pismach, że pierwsza dywizya flotty Angielskiej z 250 statków przewozowych złożona Sund przeszła; już zaś oby-

watele Coppenhagi podziśdzień podobnego nic nie widzieliśmy, zatem wierzyć nie chcemy pogłoskom jakoby za dywizją pierwszą dwie oney równe miały wkrótce nastąpić. Nawet nie słyszymy, żeby woyska lądowe Anglików do Gothemburga przybyły, mniej ieszcze żeby lądowały w Norwegii, chociaż zprzymierzenie Szwedzi spodziewają się tego posilku w onych stronach. Co ponieważ nie jest rzeczą niepodobną, wodzowie Norwegiańscy nie przestając na woysku regularném i zwołaney z ochotnikami milicyi, ażeby postępowanie w głąb kraiu nieprzyjaciół zatrudnili, każą pilnie opatrywać na długą obronę głównejsze miasta i twierdze, iakie są Christiania, Bergen, Drontheim, Fridrikshal Fridricksten, Kongsvinger, i kilka innych. Te wszystkie z przyrodzenia warowne, sztuką umocnione, woysko nayliczniejsze w pospiechu zatrzymać i zpoźnić potrafią; tymczasem rząd nasz upatrzy porę sposobną i przeszle posilek.

Z Londynu bardzo rzadkie wiadomości przychodzą do nas przez kraj Szwedzki; ostatnie nic nie wzmiankując o czynnościach i uchwałach Parlamentu, przedsięwzięciach rządu, walkach Opozycyi, negocyacyach z Ameryką, obrótach flott wysłanych na wszystkie morza; mówią tylko o zapadłym wyroku względem Portugalczyków, którzy majątek i własność iaką mieć mogli przedzszą w oyczyźnie odmianą u Anglików. Ci którzy za X. Brezylji udali się do Ameryki południowej, albotecz trafili do Brytańskich dzierżaw, odbiorą w całości wszystko; ci zaś którzy w oyczyźnie zostali, ztracą wszystko; własność ich będzie opisana, przedana, pieniądze rząd przychodzące rząd Angielski złoży w ręku Portugalskiego posła. Dwór Londyński czeka nie cierpliwie raportów Admirała Sidney Smith z woyskiem i flotą do Brezylji wysłanego.

O Szwedzkich flottach które niedawno z brzegu wysp Duńskich były widziane, nie pewnego niema; już zaś Angielskie nowemi coraz okrętami zmocnione, nie tylko Sund i ciasną Beltu większego napełniają, ale też niby w opasaniu trzymając Selandyą przeszkodziły dotąd, żeby woyska posilkowe Francuzkie i Hiszpańskie z Fionii do Coppenhagi nie przeszły. Marszałek Bernadotte już dawno główną kwaterę przeniósł z Odensee do kraiu Sleswickiego na ląd, nie słysząc jednak żeby dywizye woysk zprzymierzonych za wodzem poszły, zostawując Fionią własnym siłom.

AMSTERDAM d. 20 Maia. Napoleon Imperator w tych dniach miał do Paryża powrócić, lecz zatrzymała Monarchę w Bayonne potrzeba urządzenia Hiszpanii z radą walną tego narodu. X. Benewentu Talleyrand wyjechał na spotkanie i przyjęcie Karola 4. Dóm Burboński od r. 1700 panujący w Castilii, dziś liczy osobynastępujące. Karol 4. Małżonka jego Ludwika. Brat Antoni. Synowie Ferdynand, Karol, Franciszek; synowiec Piotr; córki X. Brezylji Królowa Etruryi, Infantka Jzabella; ci wszyscy dziś

znaydują się we Francyi, samego tylko wyiowszy Infanta Piotra, który z dworem Portugalskim odalił się do Brezylji.

Przez Wiedeń wiadomość odbieramy, że Sultan Mustafa 4 pod karą śmierci miał zabronić wprowadzenia towarów Angielskich do państwa swojego. Grecy na wyspach Archipelagu i w Morei mieszkający oświadczają się głośno przeciw narodowi Brytańskiemu nie chcąc mieć z nim żadnych związków przyjacielskich, politycznych i handlowych.

Król Ludwik ustanowił Instytut narodowy Hollenderski na wzór i podobieństwo Paryzkiego; dzieł się będzie uczone zgromadzenie na 4 klasy pod nazwiskiem towarzystwa Hollenderskiego, Scyencyi, dzieiów i starożytności, kunsztów wywołonych; do kazdey z nich wybrani już są mężowie z oświecenia i dzieł swoich znaiomi w oyczyźnie i za granicą.

Nowy poseł od Króla Perskiego iadący do Paryża Asker, jest z liczby pierwszych panów Królestwa, nie raz był widziany na czele woyska narodowego, mężem i łagodnością obyczajów znakomity; urodził się w mieście Ormia, oyczyźnie mniemaney Zoroastra.

W portach Francuzkich Anvers i Flessingue, Batawskich Texel i Helvoetsluys nadzwyczajna jest pilność, i w robocie pospiech; chociaż ieszcze rząd nie podniósł zastony, którą od czasu dawnego zakrywa morskie obróty, wiadomo je t, że z tych miejsc 4 może wyniść pod żagle flotta bardzo liczna, skoro tylko zbierze się potrzebna liczba maytków doświadczonych.

CASSEL d. 20 Maia. Król Westfalski Hieronim d. 15 stolicę naszą opuścił, chcąc raz pierwszy zwiedzić państwo swoje; udał się naprzód do Goettingi, gdzie był witany od Akademii, której przyrzekł naywyższe względy; z tamtąd ma pośpieszyć do Brunswick, gdzie zabawiwszy przez Magdeburg do nas powróci; miasta znaczniejsze straż honorową uzbroiły. Złączenie przyszłe Hannoveru z Królestwem Westfalskiem, o którym teraz mówić zaczynają, kładniemy w rzędzie pogłosek wątpliwych; rzecz jest pewna, że korzyści z tego ziednoczenia spodziewane przez otwarcie nam wolney z morzem komunikacyi, nie wprzód na kraj zplywać mogą, aż woyna z Anglikami będzie dokończona. Słychać iż między miastami Zell i Luneburg Francuzi oboz wytykają, do którego ma się zgrodzić kilka dywizyi.

MEDIOLAN d. 14 Maia. Kanonik Castelli Professor fizyki ukazał Wice Królowi Eugeniuszowi machinę Wentylatorem zwaną, z miedzi zrobioną, której sam wynalazcą; już dawniej była znaioma w kraiu; autor lat kilka pracując nieskończenie ją poprawił i wydoskonalił, służy do gaszenia pożarów, lekka jest i bez porównania w użyciu wygodniejsza nad inne do tego celu służące, wodę podnosi do znaczney wysokości z łatwością podziwienia godną; wynalazek pożyteczny społeczeństwu Eugeniusz pochwalił.